

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Факультет іноземних мов

кафедра германської і слов'янської філології та
зарубіжної літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **НІМЕЦЬКОМОВНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НА
ПОЗНАЧЕННЯ ПОЧУТТІВ І ЕМОЦІЙ (СТРУКТУРНІ, СЕМАНТИЧНІ
ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ)**

Здобувача ступеня вищої освіти магістра

Галузі знань 0203 Гуманітарні науки

Спеціальності 8.02030302 Мова та література
(німецька)*

Ревус Анастасії Сергіївни

Науковий керівник:

Вишивана Наталя Володимирівна

доцент, кандидат філологічних наук

м. Вінниця – 2016 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ЛЮДИНИ ЗАСОБАМИ ФРАЗЕОЛОГІЇ	8
1.1. Поняття фразеологізму у сучасній лінгвістичній науці.....	8
1.2. Класифікація фразеологізмів	15
1.3. Основні положення сучасної теорії емоцій.....	19
1.4. Проблема інвентаризації емоцій у світлі теорій базових емоцій.....	25
1.5. Емотивний компонент у структурі фразеологічного значення.....	28
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	37
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ, СТРУКТУРНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОЇ ЕМОТИВНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ.....	38
2.1. Семантика емотивних фразеологізмів	38
2.1.1. Семантичні особливості мікрополя негативних почуттів та емоцій.....	42
2.1.2. Семантичні особливості мікрополя позитивних емоцій.....	58
2.2. Структурні особливості німецьких фразеологічних одиниць, що позначають емоції та почуття людини.....	70
2.3. Стилiстичні особливості німецьких емотивних фразеологічних одиниць	76
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	80
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	81
ZUSAMMENFASSUNG.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

В умовах антропоцентричної парадигми розвитку суспільства все більший інтерес науковців викликають не процеси, які відбуваються всередині мови, а процеси взаємозв'язку мови і мислення, мови і культури, мови і суспільства, мови і психології. Вивчення понятійних категорій проводиться на стикові різних дисциплін: когнітивна лінгвістика, етнолінгвістика, лінгвокультурологія, психолінгвістика, фразеологія.

Сучасна лінгвістика виявляє незмінний інтерес до встановлення взаємозв'язку мови, культури, свідомості та вивчення особливостей мовної картини світу через безпосередній зв'язок з мисленням, психічним життям етносу. У центрі таких наукових пошуків знаходиться мовна особистість з усіма структурами психіки, характером, темпераментом, волею тощо. Емоції являються собою суб'єктивне ставлення людини, яке виражається за допомогою міміки, пантоміміки, інтонації і за допомогою мовних засобів. У словниковому запасі німецької мови є спеціальні лексичні одиниці, що описують емоційний стан об'єкта, який характеризується. До них, наприклад, відносяться прислівники та прикметники, дієслова емоційної мови, дієслова емоційного ставлення і переживання, іменники – терміни емоцій, іменники, що позначають фізіологічні прояви емоцій. Таким чином, одна і та ж емоція одержує в мові різну об'єктивацію, мова може її називати, виражати, описувати. Подібно лексиці, фразеологія містить найбагатші засоби мовної виразності, надає мові особливу експресію і неповторний національний колорит.

Актуальність теми: Сучасна лінгвістика виявляє постійний інтерес до вивчення особливостей мовної картини світу через безпосередній зв'язок з мисленням, психічним життям представників різних культур. Суб'єктом таких наукових пошуків є мовна особистість, яка має характер, темперамент, волю, емоційну реакцію та почуття. Особливе місце серед досліджень мовних одиниць належить проблемам емоційної семантики. Так, А.

Вежбицька зауважує, що «заглиблення у структуру емоцій та природу емоційного життя знаходить народні уявлення про емоції, які кристалізуються в мові, особливо в емоційній лексиці» [20, с. 146]. Емоційність, яка пов'язана з функцією передавання настрою, почуттів, емоцій, переживань, може виявлятися двома способами: вербальним та невербальним, а саме мімікою, жестами, позою, інтонацією і т. ін.

Вивчення феномену емоцій викликає жвавий дослідницький інтерес у сучасному антропоцентричному мовознавстві. Серед пріоритетних задач розвитку лінгвістики емоцій – дослідження процесів концептуалізації і категоризації емоцій, вивчення та опис емоційної картини світу, виявлення сутності емоційних концептів та когнітивних структур, окреслення корпусу мовних репрезентантів емоцій.

Аналіз сучасних досліджень з психології, психолінгвістики, лінгвостилістики та фразеології, свідчить про чималий інтерес науковців до проблематики позначення почуттів та емоцій засобами фразеологічних одиниць. Тим не менш, структурні, семантичні та стилістичні особливості фразеологічних одиниць на позначення почуттів та емоцій у сучасній німецькій мові залишаються малодослідженими.

Становленню фразеології як галузі лінгвістики сприяло здійснене у працях таких мовознавців як Ломоносова М. В., Буслаєва Ф. І., Потебні О. О., Срезневського І. І., Фортунатова П. Ф., Шахматова О. О. ґрунтовне дослідження синтаксичної природи словосполучень, а також висвітлення стилістико-семантичних особливостей стійких комплексів слів. Проблемою визначення поняття фразеологічних одиниць займалися Ш. Баллі, А. В. Кунін, В.Н. Телія, І. В. Арнольд. Проблема перекладу фразеологізмів досить повно розглянута у роботах В. С. Виноградова, В. Н. Комісарова, А. Паршина Такі науковці як Н. М. Шанський, А. В. Кунін, Л. П. Сміт, Н. Н. Амосова широко досліджували питання класифікації фразеологізмів.

Об'єктом дослідження є фразеологізми, що вказують на провідні емоційні стани людини, **предметом** дослідження є структура, семантика та стилістика емотивних фразеологізмів.

Мета роботи полягає у вивченні семантичних, стилістичних та функціональних особливостей фразеологічних одиниць на позначення почуттів та емоцій людини у німецькій мові.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані **наступні завдання:**

— охарактеризувати поняття фразеологічної одиниці у сучасній німецькій мові;

— висвітлити роль фразеологічних одиниць у створенні та відображенні мовної картини світу;

— описати особливості відображення вербальної емоційної оцінки у німецькій мові та роль емотивних одиниць у структурі німецьких фразеологічних одиниць;

— систематизувати фразеологічні одиниці, що позначають емоції та почуття людини у сучасній німецькій мові за семантичним принципом;

— виокремити структурні особливості німецьких фразеологічних одиниць, що позначають емоції та почуття людини;

— дослідити стилістичні особливості німецьких емотивних фразеологічних одиниць.

Матеріалом дослідження є фразеологічні одиниці на позначення емоцій та почуттів людини, відібрані з лексикографічних словників, наукові праці провідних лінгвістів, методи і прийоми аналізу обиралися з урахуванням етапу дослідження та конкретних завдань, які поставали на кожному з них.

На першому науково-пошуковому етапі був складений список літератури за темою дослідження і здійснений критичний огляд теоретичних джерел. З використанням методів узагальнення, порівняння, класифікації, були виділені спільні для всіх науковців і відмінні погляди на мовні явища,

пов'язані з дослідженням. Підсумовувала цей етап теоретична концепція дослідження, засади якої сформульовані у висновках до першого розділу.

На другому, підготовчому етапі з використанням методу суцільної вибірки була створена картотека робочих матеріалів з словників, були виписані фразеологічні одиниці зазначеної групи різних типів.

Третій етап — аналітичний, потребував систематизації механізму, який і був здійснений з використанням методу класифікації, зіставлення, узагальнення.

На останньому етапі матеріали аналізу були викладені у тексті магістерської роботи з використанням комплексу прийомів описового методу.

Наукова новизна дослідження полягає у системному дослідженні стилістичних, структурних та семантичних особливостей емотивної лексики у сучасній німецькій мові.

Теоретичне значення дослідження полягає в розробці класифікації та систематизації емотивних фразеологічних одиниць німецької мови. Досягнуті результати можуть бути використані для укладання стилістичного словника німецької мови, а методологія дослідження сприятиме розвитку теорії лінгвістичного аналізу художнього та публіцистичного текстів. Висновки і спостереження, систематизовані в роботі, допоможуть у подальшому вивченні емотивної фразеології.

Практичне значення роботи пов'язане з можливістю застосування її матеріалів у курсі сучасної німецької мови, лінгвокультурології, при лінгвістичному аналізі публіцистичного та художнього тексту, а також у практиці викладання курсів «Фразеологія», «Лексикологія» німецької мови у ВНЗ.

Апробація основних положень та результатів були викладені у публікаціях, що увійшли до збірників наступних конференцій : студентської наукової Інтернет-конференції «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» (м. Вінниця, 21 грудня 2015 р.), Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Актуальні

проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі» (м. Вінниця, 14 квітня 2016 р.) та конференції викладачів та студентів факультету іноземних мов «Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі» (м. Вінниця, 20 квітня 2016 р.).

Публікації за темою дослідження. Основні положення та висновки дослідження знайшли відображення у 3 тезах.

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (96 найменувань), переліку лінгвістичних, енциклопедичних словників, містить 15 таблиць, 31 додаток.

У вступі обґрунтовано актуальність проведеного дослідження, визначено мету, об'єкт, предмет, матеріал і методи аналізу, розкрито наукову новизну, висвітлено теоретичне і практичне значення отриманих результатів. У першому розділі визначено ключові терміни та викладено загальні теоретичні положення дослідження. Описується концептосфера емоцій та почуттів, які вербалізуються засобами фразеології німецької мови. Другий розділ присвячено аналізу особливостей вербалізації негативних та позитивних емоцій в німецькій фразеологічній картині світу. У висновках до розділів надаються підсумки проведеного дослідження. У загальних висновках викладено теоретичні та практичні результати дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксентьев Л. Семантична структура фразеологічних одиниць сучасної української мови та особливості її формування / Л. Авксентьев // Мовознавство. — 1987. — № 1. — С. 43-46.
2. Алефіренко М. Теоретичні питання фразеології / Н. Алефіренко. — Харків: Вища школа, 1987. — 135 с.
3. Анохіна Т. Невербальні та вербальні засоби екстеріоризації силенціального ефекту в англomовному художньому дискурсі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Т. Анохіна. — Запоріжжя, 2006. — 18 с.
4. Апресян В. Метафора в семантическом представлении эмоций / В. Апресян, Ю. Апресян // Вопросы языкознания. — 1993. — № 3. — С. 27-35.
5. Арутюнова Н. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт / Н. Арутюнова. — М.: Наука, 1988. — 339 с.
6. Аскерова І. Семантичне поле назв емоційно-афективних станів у польській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.12.03 «Слов'янські мови» / І. Аскерова. — К., 2006. — 19 с.
7. Бабій О. Особливості зіставлення української та англійської мов (на матеріалі фразеологічних одиниць, що позначають емоційно-чуттєву сферу людини) / О. Бабій // Сучасні дослідження з іноземної філології: [зб. наук. ст.]. — Ужгород: ТОВ «Борнео», 2004. — Вип. 2. — С. 123-128.
8. Бабушкин А. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка / А. Бабушкин — Воронеж: ВГУ, 1996. — 104 с.
9. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли. — М.: Издательство иностранной литературы, 1961. — 394 с.
10. Баранов А. Аспекты теории фразеологии / А. Баранов, Д.

- Добровольский. — М.: Знак, 2008. — 656 с.
11. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист; [пер. с франц]. — М.: Едиториал УРСС, 2002. — 448 с.
 12. Бердй Т. Своєрідність української ментальності / Т. Бердй // Людинознавчі студії: [зб. наук. пр. Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. І. Франка]. — Дрогобичі: Вимір, 2000. — Вип. 2. — С. 94-103.
 13. Бессонова О. Л. Оценка как семантический компонент лексического значения слова (на материале существительных — наименований лица в английском, французском и украинском языках): дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / О. Л. Бессонова. — Донецк, 1995. — 323 с.
 14. Білоноженко В. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів / В. Білоноженко, І. Гнатюк. — К.: Наукова думка, 1989. — 156 с.
 15. Борисов О. Мовні засоби вираження емоційного концепту СТРАХ: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі сучасної англomовної художньої прози): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. Борисов. — Житомир, 2005. — 252 с.
 16. Бреслав Г. Психология эмоций / Г. Бреслав. — М.: Смысл; Издательский центр «Академия», 2004. — 544 с.
 17. Бушкова В. Об'єктивна мотивація номінації емоційного стану. Лінгво-філософський аналіз / В. Бушкова // Історія. Філософія. Релігієзнавство. — 2008. — № 2. — С. 60-65.
 18. Буянова О. Языковая концептуализация любви: лингвокультурный аспект: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка» / О. Буянова. — Краснодар, 2003. — 20 с.
 19. Варій М. Загальна психологія: [підручник] / М. Варій. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 1007 с.
 20. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / А. Вежбицкая ; [пер. с англ.]. — М.: Языки славянской культуры, 2001. — 288 с.

21. Винарская Е. К проблеме базовых эмоциональных концептов / Е. Винарская // Вестник ВГУ. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация». — 2001. — № 2. — С. 12-16.
22. Виноградов В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / В. Виноградов. — М.: Наука, 1977. — 312 с.
23. Виноградов В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины / В. Виноградов // Лексикология и лексикография: избр. тр. — М.: Наука, 1977. — С. 118–139.
24. Вовк О. Типи мовної номінації / О. Вовк // Мовознавство. — 1990. — № 5. — С. 20-24.
25. Водяха А. Эмоциональная картина мира: реализация эмоционального кода / А. Водяха // Acta Linguistica. — 2007. — Vol. 1. — С. 25-32.
26. Вольф Е. Функциональная семантика оценки / Е. Вольф. — М.: КомКнига, 2006. — 280 с.
27. Воркачев С. Сопоставительная этносемантика телеономных концептов «любовь» и «счастье» (русско-английские параллели): [монография] / С. Воркачев. — Волгоград: Перемена, 2003. — 164 с.
28. Выготский Л. Учение об эмоциях. Историко-психологическое исследование: [собр. соч.] / Л. Выготский. — М.: Педагогика, 1984. — Т. 6. — С.90-318.
29. Гак В. Фразеология, образность и культура / В. Гак // Советская лексикография: сб. статей. — М.: Просвещение, 1988. — С.159-169.
30. Гамзюк М. Емотивність фразеологічної системи німецької мови (досвід дослідження в синхронії та діахронії): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови» / М. Гамзюк. — К., 2001. — 35 с.
31. Гладько С. Емотивність художнього тексту: семантико-когнітивний аспект (на матеріалі сучасної англomовної прози): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / С. Гладько. — К., 2000. — 19 с.

32. Глухов В. Фразеологическое значение в сопоставлении с лексическим [Электронный ресурс] / В. Глухов // Фразеологическая номинация: Особенности семантики фразеологизмов: [межвуз. сб. науч. тр.]. — Ростов-на-Дону: Ростовский-на-Дону гос. педаг. ин-т, С. 27-37. — Режим доступа www.phicology.ru/linguistic1/glazunova-00.htm.
33. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию /В. фон Гумбольдт. — М.: Прогресс, 2000. — 398 с.
34. Денисенко С. Відображення фразеологічної картини світу у німецьких фразеологізмах та їх дериватах з образами природи (синхронно-діахронний аспект) / С. Денисенко // Науковий вісник Волинського нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. — Луцьк, 2009. — № 6. — С. 507-509.
35. Дорофеева Н. Удивление как эмоциональный концепт: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.17 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Н. Дорофеева. — Волгоград, 2002. — 19 с.
36. Дробот Ю. Співвідношення між конотацією та емотивністю / Ю. Дробот // Дослідження молодих науковців у галузі гуманітарних наук: матеріали ІV міжрегіональної конференції молодих учених та аспірантів. — Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2006. — С. 45-47.
37. Дудка В. Становлення та розвиток фразеосемантичного поля «радість і горе» в німецькій мові (досвід діахронічного дослідження): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / В. Дудка. — К., 1994. — 15 с.
38. Ефимов А. Стилистика художественной речи / А. Ефимов. — М.: Издательство Московского университета, 1961. — 519 с.
39. Забуранна О. Антропоцентризм фразеологічної семантики (на матеріалі фразеологічних одиниць української, перської, японської мов зі значенням відносного часу): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство» /О. Забуранна. — К.,

2003. — 18 с.

40. Задорожна І. Семантичні та сполучувальні властивості компонентів фразеологізмів у німецькій мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / І. Задорожна. — Львів, 2003. — 20 с.
41. Зубач О. Національно-культурна своєрідність семантики фразеологічних одиниць з колористичним компонентом у сучасній німецькій мові: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. Зубач. — Луцьк, 2007. — 229 с.
42. Изард К. Психология эмоций / К. Изард. — СПб.: Питер, 2006. — 464 с.
43. Киселюк Н. Вербальні та невербальні засоби актуалізації емоційного стану радості в художньому дискурсі (на матеріалі англійської прози ХХ-ХХІ століть): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Н. Киселюк. — К., 2009. — 20 с.
44. Клапаред Э. Чувства и эмоции / Э. Клапаред // Психология эмоций. Тексты / [автор-сост. В. Виллюнас]. — СПб: Питер, 2004. — С. 131-141.
45. Комар Л. Світосприйняття фразеологічної одиниці / Л. Комар // Молодь і ринок. — 2011. — №1 (72). — С. 128-132.
46. Кононенко В. Словесні символи в семантичній структурі фраземи / В. Кононенко // Мовознавство. — 1991. — № 6. — С. 30-36.
47. Копыленко М. Об объеме и методах фразеологии как научной дисциплины / М. Копыленко // Вопросы фразеологии. — Ташкент: Наука, 1965. — С. 53–62.
48. Красавский Н. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах / Н. Красавский. — Волгоград: Перемена, 2001. — 495 с.
49. Кубрякова Е. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. Кубрякова. — М.: Языки славянской культуры, 2004. — 560 с.
50. Літвінова М. Семантичні властивості фразеологічних одиниць зі

- значенням рис характеру людини (на матеріалі німецької мови ХІХ-ХХ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / М. Літвінова. — Харків, 2004. — 20 с.
51. Манзій А. Емоційна лексика у сучасній німецькій мові: структура, семантика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / А. Манзій. — Чернівці, 2008. — 19 с.
52. Панасенко Н. Лингвистические и экстралингвистические способы выражения чувств и эмоций в разноструктурных языках / Н.Панасенко // *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання: [наук. журнал].* — Донецьк: ДонНУ, 2009. — Т. 6. — № 1 (16). — С. 89-108.
53. Подлесова О. Концепты эмоциональных состояний в лингвокогнитивном и лингвокультурном аспектам (на материале английского языка): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / О. Подлесова. — Самара, 2008. — 23 с.
54. Позднякова Н. Лінгвостилістичні та композиційні засоби передачі емоційного стану людини в художньому тексті (на матеріалі англійської прози ХІХ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Н. Позднякова. — К., 1997. — 26 с.
55. Пономаренко В. Сігніфікація та конотація фразеологічних одиниць / В. Пономаренко // Дослідження молодих науковців у галузі гуманітарних наук: матеріали ІV міжрегіональної конференції молодих учених та аспірантів. — Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2006. — С. 156-158.
56. Потєбня А. Мысль и язык / А. Потєбня. — К.: Наука, 1992. — 152 с.
57. Ревус А. Особливості відображення позитивних емоцій у німецьких фразеологічних одиницях / А. Ревус // Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі: тези доповідей та повідомлень наукової конференції викладачів та студентів факультету іноземних мов: випуск 20 [20 квітня 2016 р.] /

- гол. ред. Ямчинська Т. І.; Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2016. — С. 168-169.
58. Ревус А. Особливості відображення страху у німецьких фразеологічних одиницях / А. Ревус // Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методика викладання мови і літератури: тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів; випуск 1 [21 грудня 2015 р.] / гол. ред. Ямчинська Т. І.; Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. — С. 13-15.
59. Ревус А. Фразеологічні одиниці на позначення почуттів та емоцій як джерело лінгвокультурної інформації / А. Ревус // Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі. — Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2016. — С. 252-254.
60. Сарбаш О. Семантика позитивної емотивної лексики: лінгвокогнітивний та лексикографічний аспекти (на матеріалі англійської, української та новогрецької мов): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / О. Сарбаш. — Донецьк, 2008. — 231 с.
61. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) [Текст] / О. Селіванова. — К. — Черкаси: Брама, 2004. — 276 с.
62. Силюнская Н. Концепты отрицательных эмоций в английской фразеологической картине мира: дис. . канд. филол. наук: 10.02.04 / Н. Силюнская. — Санкт-Петербург, 2008. — 214 с.
63. Стефанский Е. Концептуализация негативных эмоций в мифологическом и современном языковом сознании (на материале русского, польского и чешского языков): автореф. дис. на соискание науч. степени докт. филол. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка» / Е. Стефанский. — Волгоград, 2009. — 44 с.
64. Тарануха Т. Фразеологічні одиниці на позначення рис характеру людини з компонентами зооморфізмами в українській та німецькій мовах / Т. Тарануха // Наукові записки. — Випуск 95. — Серія: Філологічні науки

- (мовознавство): У 2 ч. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2011.- 580 с.
65. Телия В. Что такое фразеология / В. Телия. — М.: Наука, 1966. — 86 с.
66. Трофімова О. Концепт *ГНІВ* у фразеологічній репрезентації (на матеріалі англійської та української мов) / О. Трофімова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2013. — № 1052. — С. 111-116
67. Чернышева И. Фразеология современного немецкого языка / И. Чернышева. — М.: Высшая школа, 1970. — 200 с.
68. Шамаєва Ю. Когнітивна структура концепту «радість» (на матеріалі англійської мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Ю. Шамаєва. — Харків, 2004. — 20 с.
69. Шаховский В. Что такое лингвистика эмоций [Электронный ресурс] / В. Шаховский // Мир лингвистики и коммуникации. — 2008б. — № 3(12). — Режим доступа: www.tverlingua.by.ru/archive/012/3_shakhovsky.pdf
70. Шаховский В. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка / В. Шаховский. — Воронеж: ВГУ, 1987. — 191 с.
71. Швачко С. Семантичні особливості фразеологічних одиниць з нумеральним компонентом (на матеріалі англійської мови) / С. Швачко // Мовознавство. — 1980. — № 4. — С. 55-58.
72. Шевченко И. Дискурс негативной эмоциональности в английском языке XVI-XX в.в. / И. Шевченко, Т. Быценко // *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання*: [науковий журнал]. — Донецьк: ДонНУ, 2006. — Т. 3. — № 2 (8). — С. 28-36.
73. Шелякин М. Язык и человек. К проблеме мотивированности языковой системы / М. Шелякин. — М.: УРСС, 2005. — 286 с.
74. Abraham W. Idioms in contrastive and in universally based typological research: toward distinctions of relevance / W. Abraham // *Proceedings of the First Tilburg Workshop on Idioms* / [Martin Everaert and Erik-Jan van der

- Linden (eds.)]. — Tilburg: ITK, 1989. — P. 1-22.
75. Arnold M. Emotion and Personality / M. Arnold. — New York: Columbia University Press, 1960. — Vol. 2.— 250 p.
76. Bamberg M. The Role of Language in the Construction of Emotions / M. Bamberg // Language Sciences. — 1997. — Vol. 19. — # 4. — P. 309-340.
77. Birdwhistell R. L. Kinesics and Context: Essays on Body Motion Communication / R. L. Birdwhistell. — Philadelphia, 1970. — 338 p.
78. Cacciari C. Understanding Idiomatic Expressions: The Contributions of Word Meanings / C. Cacciari, S. Glucksberg // Advances in Psychology. Understanding Word and Sentence / [ed. Greg B. Simpson]. — Amsterdam: Elsevier Science Publishers B.V., 1991. — № 77. — P. 217-240.
79. Calhoun Ch. What is an emotion? / Ch. Calhoun, R. C. Solomon. — New York; Oxford: Oxford University Press, 1984. — 368 p.
80. Chafe W. Idiomaticity as an Anomaly in the Chomskyan Paradigm / W. Chafe // Foundation of Language. — 1968. — № 4. — P. 109-127.
81. Cowie A. P. Phraseology: Theory, Analysis, and Applications / A. P. Cowie. — Oxford: Oxford University Press, 2001. — 272 p.
82. Evans V. Cognitive Linguistics. An Introduction / V. Evans, M. Green. — Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. — 830 p.
83. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache / W. Fleischer. — Leipzig, 1998. — 550 s.
84. Gibbs R. W. Metaphor in Idiom Comprehension / R. W. Gibbs, J. M. Bogdanovich, J. R. Sykes, D. J. Barr // Journal of Memory and Language. — 1997. — № 37. — P. 141-154.
85. Goddard C. Explicating emotions across languages and cultures: A semantic approach / C. Goddard // The Verbal Communication of Emotions: Interdisciplinary perspectives / [Susan R. Fussell (Ed.)]. — Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2002. — P. 19-53.

86. Hermans F. Kognition, Emotion, Intention. Dimensionen lexikalischer Semantik / F. Hermans // Jahrbuch 1993 des Instituts für deutsche Sprache — Mannheim: Institut für deutsche Sprache, 1995. — S 138–178.
87. Kovecses Z. Metaphor and Emotion: Language, Culture and Body in Human Feeling / Z. Kovecses. — Cambridge University Press, 2003. — 244 p.
88. McDougall W. Emotion and Feeling Distinguished / W. McDougall // Feelings and Emotions. The Wittenberg Symposium / [Ed. by M. L. Reymert]. — MA, Clark University Press, 1928. — P. 200-205.
89. O'Rourke P. Explaining Emotions / P. O'Rourke, A. Ortony // Cognitive Science. — 1994. — № 18. — P. 283-323.
90. Oatley K. Best Laid Schemes: the Psychology of Emotions / K. Oatley. — Cambridge: Cambridge University Press, 1992. — 525 p.
91. Ortony A. Interpreting Metaphors and Idioms: Some Effects of Context on Comprehension / A. Ortony, D. L. Schallert, R. E. Reynolds, S. J. Antos // Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior. — 1978. — № 17. — P. 465-477.
92. Ortony A. The Role of Metaphors in Description of Emotions / A. Ortony, L. Fainsilber // Theoretical issues in natural language processing / [Yorick Wilks (Ed.)]. — Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1989. — P. 181-184.
93. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache: Studien / Th.Schippan . — Tübingen: Niemeyer, 1992 . — 306 S.
94. Seiler F. Deutsche Sprichwörterkunde / F. Seiler — München: Vogelverlag, 1922. — 421 S.
95. Weinreich W. Problems in the Analysis of Idioms / W. Weinreich // Substance and Structure of Language / [Jan Puhvel (Ed.)]. — Los Angeles: University of California Press, 1969. — P. 23-81.
96. Wierzbicka A. Emotional Universals / A. Wierzbicka // Language Design. — 1999. — № 2. — P. 23-69.

Словники та довідкова література

97. Ахманова О. Словарь лингвистических терминов / О. Ахманова. —

М.: Сов. энц., 1969. — 608 с.

98. Ідіоматичний словник німецької мови [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.redensarten-index.de/suche.php>
99. Кубрякова Е. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. Кубряковой, В. Демьянков, Ю. Панкрац, Л. Лузина. — М.: МГУ, 1996. — 245 с.
100. Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В.М. Білоноженко та ін. — К.: Наукова думка, 2003. — 1140 с.
101. Фразеологічний словник німецької мови / Укл. Л. Осовецька, К. Сільвестрова. — К.: Радянська школа, 1964. — 715 с.
102. Шклярів В. Краткий русско-немецкий фразеологический словарь / В. Шклярів, Р. Эккерт, Х. Энгельке. — М.: Высшая школа, 1977. — 850 с.
103. Das Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.dwds.de
104. Duden [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.duden.de.
105. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache. — 21. Auflage. / [F. Kluge]. — Berlin, New York: Walter de Gruyter, 1975. — 915 S.
106. PONs Online Wörterbuch [Електронний ресурс]. — Режим доступу: de.pons.eu.
107. The Free Dictionary Deutsch [Електронний ресурс]. — Режим доступу: de.thefreedictionary.com
108. AbbyuLingvo 10. Німецько-русько-німецький словарь [Електронний ресурс]. — Режим доступу: AbbyuLingvo 10.